

Identificació de l'expedient

Resolució del procediment sancionador núm. PS 71/2022, referent a l'Institut Català de la Salut

Antecedents

1. En data 13/07/2021, va tenir entrada a l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades un escrit d'una persona pel qual formulava denúncia contra l'Institut Català de la Salut (en endavant, ICS), amb motiu d'un presumpte incompliment de la normativa sobre protecció de dades personals. En concret, la persona denunciant exposava que hauria rebut un missatge de text al seu telèfon mòbil, enviat des de "Salut" en data 07/07/2021, informant-la que s'havia accedit a la seva història clínica des del Centre d'Atenció Primària de Manso (en endavant, CAP Manso). Al respecte, la persona denunciant assenyalava que aquest accés a les seves dades personals era il·lícit, atès que el seu Centre d'Atenció Primària és a Solsona.

Junt amb el seu escrit la persona denunciant aportava una fotografia en la que es mostra la pantalla del que seria el seu telèfon mòbil, en la que s'observa que des de "Salut", el dia 7 de juliol a les 13:07, se li hauria enviat el següent missatge: *"Benvolgut/da, li comuniquem que s'ha accedit a les dades del CIP: (...)... des del centre: CAP MANSO"*

2. L'Autoritat va obrir una fase d'informació prèvia (núm. IP 279/2021), d'acord amb el que preveu l'article 7 del Decret 278/1993, de 9 de novembre, sobre el procediment sancionador d'aplicació als àmbits de competència de la Generalitat, i l'article 55.2 de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques (d'ara endavant, LPAC), per determinar si els fets eren susceptibles de motivar la incoació d'un procediment sancionador.

3. En aquesta fase d'informació, en data 19/07/2022 es va requerir l'entitat denunciada perquè confirmés l'enviament de l'esmentat SMS a l'ara denunciant en data 07/07/2021, assenyalés les dades personals a les quals es va accedir des del Centre d'Atenció Primària de Manso, i aportés còpia del registre d'accessos a la referida història clínica el dia 07/07/2021.

4. En data 06/09/2022, l'ICS va respondre el requeriment esmentat, aportant el testimoni de la professional d'infermeria del CAP Manso que hauria accedit a la història clínica de l'ara denunciant. La professional d'infermeria exposava els següents fets:

- *"El acceso a la HC de la persona demandante fue por error y no se accedió a ningún dato personal ni clínico de la historia. Fue un acceso involuntario y momentáneo al intentar acceder a otro paciente con los mismos apellidos como se explica a continuación.*
- *El día 7/7/2021 se debió acceder a la historia de un paciente asignado a mi cupo con iguales apellidos que la paciente objeto de la reclamación. Para llegar hasta la entrada de este paciente se desplaza el cursor por la lista y al pasar por encima de la paciente de la reclamación aparece una pantalla indicando que es paciente de acceso restringido, se rechaza este aviso y se continua para acceder al paciente buscado.*
- *En ningún momento ha habido intención de entrar a la historia de la paciente que hace la reclamación. Al rechazar la pantalla de aviso puede haberse registrado una entrada en su historia ya que hay que interactuar con los iconos de esa pantalla para poder continuar*

hasta el paciente siguiente y en esta manipulación (aceptar o rechazar) por error se puede haber entrado en la historia. (...)

5. En data 04/10/2022, també en el si d'aquesta fase d'informació prèvia, l'Autoritat va requerir novament l'entitat denunciada perquè aportés la còpia del registre d'accessos a la història clínica de la persona denunciant, de data 07/07/2021, amb el detall de la informació a la qual s'hauria accedit, i perquè informés si, tal com afirmava la professional d'infermeria, pel simple fet de rebutjar un avís, el sistema de l'ICS registra un accés a la història clínica d'un pacient (i, per tant, envia un SMS d'avís d'accés al telèfon indicat pel pacient), malgrat no haver-se accedit a les seves dades personals; o si, per contra, el sistema enregistra un accés únicament quan es materialitza un accés a història clínica, sigui a dades clíniques o merament administratives.

6. En data 07/10/2022 i encara en el marc d'aquesta fase d'informació prèvia, l'entitat denunciada va respondre el requeriment assenyalat a l'antecedent anterior, en els següents termes:

- *“Es dona resposta conjunta a totes les qüestions. A tal efecte, s'adjunten com annexes 1 i 2, dues captures de pantalla de l'aplicatiu. La primera pantalla (annex 1) s'activa i apareix quan es vol accedir a les dades d'un usuari que es troba exercint el dret d'oposició quan qui vol accedir a la seva història clínica no forma part del seu EAP. La segona pantalla (annex 2) és la que es mostra quan es clica al botó d'acceptar a l'anterior pantalla, i en aquest moment s'activa l'enviament de l'SMS avisant al pacient que s'ha produït l'accés a les seves dades. Aquesta segona pantalla sols permet l'accés a dades administratives del pacient. S'adjunta annex 3 amb el registre d'accessos.”*

L'ICS adjunta al seu escrit els dos annexes referenciats. L'Annex 1 conté una captura de pantalla del seu aplicatiu, que permet visualitzar un avís que cal acceptar o cancel·lar, i que en termes literals, diu el següent:

*“Aquesta persona ha exercit el dret d'oposició a l'accés de les seves dades de caràcter personal. L'ús de la seva informació està restringit exclusivament a l'Equip d'Atenció Primària. Si precisa accedir a les dades d'aquesta persona ha de sol·licitar autorització expressa a la persona o al seu representant legal.
Els accessos que es realitzin són registrats i sotmesos a seguiment i avaluació. La persona rebrà un avís conforme s'ha accedit a la seva informació personal.”*

Per la seva banda, l'Annex 2 mostra la captura d'una pantalla que conté un seguit camps amb dades personals de l'usuari/pacient. Les dades personals que es mostren, entre d'altres, són les següents: nom i cognoms, CIP, adreça, telèfon, sexe i edat, registre visites.

En darrer terme, l'entitat aporta la còpia del registre d'accessos a la història clínica de l'ara denunciant, de data 07/07/2021, en la qual s'observen les següents indicacions relatives a l'accés denunciat:

Origen	Mòdul	Data d'accés	Cognoms i nom del professional	Categoria Professional	Nom del Centre
EIXAMPLE	SIAP_PRINT - FORM INICIAL DE L'APLICACIÓ. PERMET RECERCA DE VISITES I USUARIS.	7/7/2021 13:06	(...)	INFERMER/A	ABS 3B

7. En data 03/11/2022, la directora de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades va acordar iniciar un procediment sancionador contra l'Institut Català de la Salut per la presumpta infracció de l'article 83.5.a) en relació amb l'article 5.1 f); tots ells del Reglament (UE) 2016/679 del Parlament Europeu i del Consell, de 27 d'abril, relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes (en endavant, RGPD). Aquest acord d'iniciació es va notificar a l'entitat imputada en data 08/11/2022.

A l'acord d'iniciació es concedia a l'entitat imputada un termini de 10 dies hàbils per formular al·legacions i proposar la pràctica de proves que considerés convenients per defensar els seus interessos.

El termini s'ha superat amb escreix i no s'han presentat al·legacions.

Fets provats

En data 07/07/2021 una professional d'infermeria del Centre d'Atenció Primària Manso va accedir a la història clínica de la persona denunciant (usuària d'un altre centre) amb el detall indicat a l'antecedent 6è *in fine*, sense que aquest accés estigués relacionat amb cap actuació assistencial, ni tampoc amb gestions administratives vinculades que el justificuessin.

Fonaments de dret

1. Són d'aplicació a aquest procediment el que preveuen l'LPAC, i l'article 15 del Decret 278/1993, segons el que preveu la DT 2a de la Llei 32/2010, de l'1 d'octubre, de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades. De conformitat amb els articles 5 i 8 de la Llei 32/2010, la resolució del procediment sancionador correspon a la directora de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades.

2. D'acord amb l'article 64.2.f) de l'LPAC i de conformitat amb el que s'indica a l'acord d'iniciació d'aquest procediment, escau dictar aquesta resolució sense una proposta de resolució prèvia, atès que l'entitat imputada no ha formulat al·legacions a l'acord d'iniciació. Aquest acord contenia un pronunciament precís sobre la responsabilitat imputada.

3. En relació amb els fets descrits a l'apartat de fets provats, relatius a accessos indeguts a la història clínica de l'aquí denunciant, cal acudir a l'article 5.1 f) de l'RGPD, que preveu el següent pel que fa al principi de confidencialitat de les dades:

“1. Los datos personales serán:

(...)

f) tratados de tal manera que se garantiza una seguridad adecuada de los datos personales, incluida la protección contra el tratamiento no autorizado o ilícito y contra su pérdida, destrucción o daño accidental, mediante la aplicación de medidas técnicas u organizativas apropiadas («integridad y confidencialidad»).”

Per la seva banda, la Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals (en endavant, LOPDGDD), estableix el següent al seu article 5, relatiu al deure de confidencialitat:

- “1. Els responsables i encarregats del tractament de dades així com totes les persones que intervinguin en qualsevol fase d'aquest estan subjectes al deure de confidencialitat a què es refereix l'article 5.1.f) del Reglament (UE) 2016/679.*
- 2. L'obligació general que assenyalava l'apartat anterior és complementària dels deures de secret professional de conformitat amb la seva normativa aplicable (...).”*

La legislació sanitària aplicable al cas, regula l'ús de la història clínica en els següents termes:

Article 11 de la Llei 21/2000, de 29 de desembre, sobre els drets d'informació concernent la salut i l'autonomia del pacient, i la documentació clínica

Usos de la història clínica

- 1. La història clínica és un instrument destinat fonamentalment a ajudar a garantir una assistència adequada al pacient. A aquest efecte, els professionals assistencials del centre que estan implicats en el diagnòstic o el tractament del malalt han de tenir accés a la història clínica.*
- 2. Cada centre ha d'establir el mecanisme que faci possible que, mentre es presta assistència a un pacient concret, els professionals que l'atenen puguin en tot moment, tenir accés a la història clínica corresponent.*
- 3. Es pot accedir a la història clínica amb finalitats epidemiològiques, d'investigació o docència, amb subjecció al que estableix la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal, i la Llei de l'Estat 14/1986, de 25 d'abril, general de sanitat, i les disposicions concordants. L'accés a la història clínica amb aquestes finalitats obliga a preservar les dades d'identificació personal del pacient, separades de les de caràcter clínicoassistencial, llevat que aquest n'hagi donat abans el consentiment.*
- 4. El personal que té cura de les tasques d'administració i gestió dels centres sanitaris pot accedir només a les dades de la història clínica relacionades amb les dites funcions.*
- 5. El personal al servei de l'Administració sanitària que exerceix funcions d'inspecció, degudament acreditat, pot accedir a les històries clíniques, a fi de comprovar la qualitat de l'assistència, el compliment dels drets del pacient o qualsevol altra obligació del centre en relació amb els pacients o l'Administració sanitària.*
- 6. Tot el personal que accedeix en ús de les seves competències a qualsevol classe de dades de la història clínica resta subjecte al deure de guardar-ne el secret.*

Article 16 de la Llei 41/2002, de 14 de novembre, “básica reguladora de la autonomía del paciente y de derechos y obligaciones en materia de información y documentación clínica”

“Artículo 16. Usos de la historia clínica.

- 1. La historia clínica es un instrumento destinado fundamentalmente a garantizar una asistencia adecuada al paciente. Los profesionales asistenciales del centro que realizan el diagnóstico o el tratamiento del paciente tienen acceso a la historia clínica de éste como instrumento fundamental para su adecuada asistencia.*

2. *Cada centro establecerá los métodos que posibiliten en todo momento el acceso a la historia clínica de cada paciente por los profesionales que le asisten.*
3. *El acceso a la historia clínica con fines judiciales, epidemiológicos, de salud pública, de investigación o de docencia, se rige por lo dispuesto en la legislación vigente en materia de protección de datos personales, y en la Ley 14/1986, de 25 de abril, General de Sanidad, y demás normas de aplicación en cada caso. El acceso a la historia clínica con estos fines obliga a preservar los datos de identificación personal del paciente, separados de los de carácter clínicoasistencial, de manera que, como regla general, quede asegurado el anonimato, salvo que el propio paciente haya dado su consentimiento para no separarlos.
Se exceptúan los supuestos de investigación previstos en el apartado 2 de la Disposición adicional decimoséptima de la Ley Orgánica de Protección de Datos Personales y Garantía de los Derechos Digitales.
Asimismo, se exceptúan los supuestos de investigación de la autoridad judicial en los que se considere imprescindible la unificación de los datos identificativos con los clínicoasistenciales, en los cuales se estará a lo que dispongan los jueces y tribunales en el proceso correspondiente. El acceso a los datos y documentos de la historia clínica queda limitado estrictamente a los fines específicos de cada caso.
Cuando ello sea necesario para la prevención de un riesgo o peligro grave para la salud de la población, las Administraciones sanitarias a las que se refiere la Ley 33/2011, de 4 de octubre, General de Salud Pública, podrán acceder a los datos identificativos de los pacientes por razones epidemiológicas o de protección de la salud pública. El acceso habrá de realizarse, en todo caso, por un profesional sanitario sujeto al secreto profesional o por otra persona sujeta, asimismo, a una obligación equivalente de secreto, previa motivación por parte de la Administración que solicitase el acceso a los datos.*
4. *El personal de la administración y gestión de los centros sanitarios sólo puede acceder a los datos de la historia clínica relacionados con sus propias funciones.*
5. *El personal sanitario debidamente acreditado que ejerza funciones de inspección, evaluación, acreditación y planificación, tiene acceso a las historias clínicas en el cumplimiento de sus funciones de comprobación de la calidad de la asistencia, el respeto de los derechos del paciente o cualquier otra obligación del centro en relación con los pacientes y usuarios o la propia Administración sanitaria.*
6. *El personal que accede a los datos de la historia clínica en el ejercicio de sus funciones queda sujeto al deber de secreto.*
7. *Las Comunidades Autónomas regularan el procedimiento para que quede constancia del acceso a la historia clínica y de su uso”.*

Durant la tramitació d'aquest procediment s'ha acreditat degudament el fet descrit a l'apartat de fets provats, que és constitutiu de la infracció prevista a l'article 83.5.a) l'RGPD, que tipifica la vulneració de “los principios básicos para el tratamiento”, entre els quals s'encabeix el principi de confidencialitat.

La conducta que aquí s'aborda s'ha recollit com a infracció molt greu a l'article 72.i) de l'LOPDGDD, en la forma següent:

“j) La vulneració del deure de confidencialitat que estableix l'article 5 d'aquesta Llei orgànica”

En aquest punt no és sobrer afegir que, si bé la comissió de la infracció imputada seria materialment atribuïble a la persona empleada que va accedir de manera indeguda a la història clínica, el sistema de responsabilitat previst a l'RGPD i, particularment a l'article 70 de l'LOPDGDD, fa recaure la responsabilitat per les infraccions a la normativa de protecció de dades, entre d'altres, sobre els responsables dels tractaments, i no sobre el seu personal. En aquest sentit, l'esmentat article 70 estableix el següent:

“Subjectes responsables.

1. Estan subjectes al règim sancionador que estableixen el Reglament (UE) 2016/679 i aquesta Llei orgànica:

a) Els responsables dels tractaments.”

Així les coses, d'acord amb el règim de responsabilitat previst a la normativa de protecció de dades, i des de l'òptica del dret a la protecció de dades personals, el responsable dels fets que es consideren provats és l'ICS, atesa la seva condició de responsable del tractament, en relació amb el qual s'ha comès la infracció que aquí s'imputa.

4. L'article 77.2 LOPDGDD disposa que, en el cas d'infraccions comeses pels responsables o encarregats enumerats a l'art. 77.1 LOPDGDD, l'autoritat de protecció de dades competent:

“(…) ha de dictar una resolució que les sancioni amb una amonestació. La resolució ha d'establir així mateix les mesures que escaigui adoptar perquè cessi la conducta o es corregeixin els efectes de la infracció que s'hagi comès.

La resolució s'ha de notificar al responsable o encarregat del tractament, a l'òrgan del qual depengui jeràrquicament, si s'escau, i als afectats que tinguin la condició d'interessat, si s'escau.”

En termes similars a l'LOPDGDD, l'article 21.2 de la Llei 32/2010, determina el següent:

“2. En el cas d'infraccions comeses amb relació a fitxers de titularitat pública, el director o directora de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades ha de dictar una resolució que declari la infracció i estableixi les mesures a adoptar per a corregir-ne els efectes. A més, pot proposar, si escau, la iniciació d'actuacions disciplinàries d'acord amb el que estableix la legislació vigent sobre el règim disciplinari del personal al servei de les administracions públiques. Aquesta resolució s'ha de notificar a la persona responsable del fitxer o del tractament, a l'encarregada del tractament, si escau, a l'òrgan del qual depenguin i a les persones afectades, si n'hi ha”.

En el present cas, no procedeix requerir a l'ICS l'adopció de mesures correctores per tal de corregir els efectes de la infracció, atès que es tracta d'un fet puntual, ja consumat.

Per tot això, resolc:

1. Amonestar l'Institut Català de la Salut, com a responsable d'una infracció prevista a l'article 83.5.a) en relació amb l'article 5.1.f), ambdós de l'RGPD.

No cal requerir mesures correctores per corregir els efectes de la infracció, de conformitat amb el que s'ha exposat al fonament de dret 4t.

2. Notificar aquesta resolució a l'Institut Català de la Salut.

3. Comunicar la resolució al Síndic de Greuges, de conformitat amb el que preveu l'article 77.5 de l'LOPDGDD.

4. Ordenar que es publiqui aquesta resolució al web de l'Autoritat (apdcat.gencat.cat), de conformitat amb l'article 17 de la Llei 32/2010, de l'1 d'octubre.

Contra aquesta resolució, que posa fi a la via administrativa d'acord amb els articles 26.2 de la Llei 32/2010, de l'1 d'octubre, de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades, i 14.3 del Decret 48/2003, de 20 de febrer, pel qual s'aprova l'Estatut de l'Agència Catalana de Protecció de Dades, l'entitat imputada pot interposar, amb caràcter potestatiu, un recurs de reposició davant la directora de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades, en el termini d'un mes a comptar des de l'endemà de la seva notificació, d'acord amb el que preveuen l'article 123 i següents de l'LPAC. També pot interposar directament un recurs contenciós administratiu davant els jutjats contenciosos administratius, en el termini de dos mesos a comptar des de l'endemà de la seva notificació, d'acord amb els articles 8, 14 i 46 de la Llei 29/1998, de 13 de juliol, reguladora de la jurisdicció contenciosa administrativa.

Si l'entitat imputada manifesta a l'Autoritat la seva intenció d'interposar un recurs contenciós administratiu contra la resolució ferma en via administrativa, la resolució se suspendrà cautelarment en els termes previstos a l'article 90.3 de l'LPAC.

Igualment, l'entitat imputada pot interposar qualsevol altre recurs que consideri convenient per defensar els seus interessos.

La directora,